

Original Article
(Qualitative)

The impact of higher education on political development; a comparative study in Iran and Turkey

Masoud Shafiei Chafi¹ , Reza Mahdi² , Mahdi Asadi²

1- PhD student in Political Science-Political Thought, Research Institute of Cultural, Social and Civilization Studies of the Ministry of Science, Research and Technology.

2- Research Institute of Cultural, Social and Civilization Studies of the Ministry of Science, Research and Technology.

Receive:

04 May 2023

Revise:

28 July 2023

Accept:

02 October 2023

Abstract

The aim of this research is to compare the effect of higher education on political development in the two countries of Iran and Turkey in 2022-2023. In terms of purpose and nature, this research is in the category of applicable research; and in terms of method, it is descriptive-survey. The statistical population of the research includes experts and specialists in higher education and political development, and a purposeful sampling method was used to sample this population. Finally, 18 experts participated in this research and completed the valid researcher-made questionnaire. The findings of the research showed that in several factors, the higher education system has a significant effect on political development at the 0.01 level: Policy making and planning for the development of higher education, internationalization of higher education, using the experiences of developed countries in higher education management, training of expert staff and improving the level of knowledge and literacy in society through higher education, knowledge production in the education system. higher education, commercialization of university ideas in the higher education system and university's relationship with industry and society, innovation system in higher education, technological innovations, development of educational technology, independence of universities, culture building and citizenship education. Also, based on this research, some of the components of higher education affecting political development in Turkey have a more favorable situation than in the Islamic Republic of Iran: using the experiences of developed countries in managing higher education, training specialist staff, and improving the level of knowledge and literacy in society through higher education, knowledge production in the higher education system, commercialization of university ideas in the higher education system and the relationship between the university and industry and society, the innovation system in higher education, technological innovations, the development of educational technology and the independence of universities. In this article, the reason for the difference between the models of the two countries has been investigated.

Keywords:

higher education system, higher education policies, political development, mission of higher education

Please cite this article as (APA): Shafiei Chafi, M., Mahdi, R., & Asadi, M. (2023). The impact of higher education on political development; An adaptive study in Iran and Türkiye. *Management and Educational Perspective*, 5(3), 179-201.

Publisher: Iranian Business Management Association	https://doi.org/10.22034/jmep.2023.395796.1186	
Corresponding Author: Reza Mahdi	https://dorl.net/dor/20.1001.1.27169820.1402.5.3.8.0	
Email: mahdi002@gmail.com	Creative Commons: CC BY 4.0	

Extended abstract

Introduction

With the introduction of the element of knowledge as the main source and capital of universities, a new window has been opened in the administration of affairs and management of organizations. Today, the online presence of universities is an important and vital issue in academic systems (Memon & Rathore, 2018). University leaders believe that by using online technology systems, they can continue the long-term superiority of universities in scientific and knowledge fields. In such a period, the creation of the flow of knowledge has become the main support, and we dare say that today universities and higher education institutions can survive in a highly competitive world if they have the ability to cope with and adapt to changes and constantly apply new ideas in the organization. Universities and higher education institutions will be more successful in responding to changing environments by creating online learning streams and developing new capabilities that allow them to perform better. Since in today's world, the university is considered one of the main institutions of the society, ignoring the university and its missions can have harmful consequences for the society. Modern societies are full of complex issues and problems that universities can be effective in solving and preventing (Palme, 2012).

The higher education system and the university institution have an impact on various aspects of human life, nations and countries, including the national and international political arena. The main and key issue is that despite the great importance and sensitivity of political affairs and political development in efficient governance and providing suitable living conditions for citizens and the extraordinary range of scope, goals, missions and expectations from higher education and universities in the country; research and analysis has not been sufficiently done on the impacts and effects of higher education on political development in the scientific sense and recognition of strengths, weaknesses, challenges and opportunities.

As a result, the upcoming research seeks to answer the following question: What effect does higher education have on political development?

Theoretical Framework

Political development is a process that happens with the authority of the government in the society and brings its own effects and consequences. That is why political development has also been considered as change. Lucien Pai says about ten important aspects of political development, which include; a prerequisite for economic development, the policy of industrialization of the country, the practical authority of the nation-state system, legal and administrative-executive development, mass mobilization and political participation, the creation of democracy and stability, and orderly change (Harasim, 2018).

Higher Education

Higher education systems are experiencing a new change in the "structure", "action" and "mission" of the university institution. In recent years, the fourth generation university is gradually being formed. In the fourth generation of universities, value is defined on the basis of strategic partnership, entrepreneur training and the degree of absorption of income from external sources and guidance and leadership, as well as the degree of influence on other factors in societies. Education is done based on the needs of society and students, and solving society's challenges is considered as the basis of research. International partnerships are an important part of the entrepreneurial university. Promoting risk-taking culture, creating a sense of belonging to entrepreneurship, academic freedom, valuing culture, talent management, creating a suitable entrepreneurial atmosphere, teamwork culture, introducing entrepreneurial faculty members as role models and their participation in decision-making and

policy-making, attention and valuing entrepreneurial students are among the components of entrepreneurial culture (Khodabakhsh & Taghi Pur, 2023).

Shafiei Chafi & Mahdi (2022) investigated the impact of higher education policies on political development indicators in Iran. The analysis of the data showed that the internationalization of education has a significant effect on the political development of Iran. Also, the effect of commercialization of academic ideas on the political development of Iran is significant at the level of (0.01).

Nazarzadeh et al, (2021) conducted a comparative study of quantum management, human resource productivity and organizational empathy in higher education (case study: Lorestan Universities and Lorestan Medical Sciences). According to the results of data analysis, there is a significant difference between the amount of quantum management and productivity of human resources in Lorestan universities and Lorestan medical sciences, but there is no difference between the levels of organizational empathy in these two universities.

Research methodology

In terms of purpose and nature, this research is in the category of applicable research; and from the point of view of implementation, it is a descriptive-survey method. The statistical population of the research consists of experts and specialists in higher education and political development, and a purposeful sampling method was used to sample from this population. The research data collection tool in this section includes the use of a researcher-made questionnaire based on the dimensions and indicators identified and screened by experts, which has been used in the studied community after checking its validity and reliability. In this research, 18 experts have participated in the field of higher education and political development in Iran and Turkey.

Research findings

SPSS software was used to analyze the data. The findings of the research showed that the higher education system has a significant effect on political development in several factors at the 0.01 level: policy making and planning of higher education development, internationalization of higher education, using the experiences of developed countries in higher education management, education expert force and improving the level of knowledge and literacy in the society through higher education, knowledge production in the higher education system, commercialization of university ideas in the higher education system and the connection of the university with industry and society, innovation system in higher education, technological innovations, development of educational technology, independence of universities, culture and citizenship education. Also, based on this research, some components of higher education affecting political development in Turkey have a more favorable situation than in the Islamic Republic of Iran: Using the experiences of developed countries in the management of higher education, training of expert staff and improving the level of knowledge and literacy in the society through higher education, producing knowledge in the higher education system, commercializing university ideas in the higher education system and connecting the university with industry and Society, innovation system in higher education, technological innovations, development of educational technology and independence of universities.

Conclusion

The purpose of this research is the effect of higher education on political development; a comparative study which has been done in Iran and Turkey. The results of this research are consistent with the results of Shafiei Chafi & Mahdi (2022), Fischer & Hanze (2019),

Nithyanandam (2020), Evans (2020), Oztel (2020), and Shatzer (2021). In explaining the findings of the research, it can be said that higher education has an important economic role and influence, because it represents an important type of investment in human resources that is developed by providing and improving the knowledge, attitudes and skills required by human resources in different fields and areas; helps politically, economically, socially and culturally. The role and position of higher education in this field can be clarified when we pay attention to the fact that scientific predictions and estimates depict rapid changes and developments in the field of technology and, consequently, in the functioning of economic, political, social and cultural institutions.

Finally, based on the findings of this research, it is suggested:

1. Based on the findings of research and approval of higher education development policy and planning as a component of higher education, it is suggested that higher education policies and their implementation in universities and long-term and mid-term programs of higher education and their implementation in universities should be formulated.
2. Based on the research findings and confirmation of the internationalization of higher education as a component of higher education, it is suggested that international interactions with world universities be facilitated and international databases be created in the field of higher education.

علمی پژوهشی (کیفی)

تأثیر آموزش عالی بر توسعه سیاسی؛ مطالعه تطبیقی در ایران و ترکیه

مسعود شفیعی چافی^۱ ID، رضا مهدی^۲ ID، مهدی اسدی^۲ ID

۱- دانشجوی دکترای تخصصی علوم سیاسی-اندیشه سیاسی، پژوهشگاه مطالعات فرهنگی، اجتماعی و تمدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

۲- پژوهشگاه مطالعات فرهنگی، اجتماعی و تمدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

چکیده

هدف این پژوهش، مطالعه تطبیقی تأثیر آموزش عالی بر توسعه سیاسی در دو کشور ایران و ترکیه در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ است. این تحقیق از نظر هدف و ماهیت، در رده تحقیقات کاربردی و از منظر روش، توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق شامل متخصصان و صاحب‌نظران آموزش عالی و توسعه سیاسی است که برای نمونه‌گیری از این جامعه، از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده است. در نهایت، ۱۸ خبره در این پژوهش شرکت و پرسشنامه محقق‌ساخته معتبر را تکمیل کرده‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داد که در عوامل متعددی نظام آموزش عالی بر توسعه سیاسی در سطح ۰٫۰۱ تأثیر معنی‌داری دارد: سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی، بین‌المللی شدن آموزش عالی، استفاده از تجارب کشورهای توسعه‌یافته در مدیریت آموزش عالی، تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی، تولید دانش در نظام آموزش عالی، تجارت‌سازی ایده‌های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه، نظام نوآوری در آموزش عالی، نوآوری‌های فناورانه، توسعه فناوری آموزشی، استقلال دانشگاهها، فرهنگ‌سازی و آموزش شهروندی. همچنین، براساس این پژوهش، برخی از مؤلفه‌های آموزش عالی مؤثر بر توسعه سیاسی در ترکیه وضع مطلوبتری نسبت به جمهوری اسلامی ایران دارند: استفاده از تجارب کشورهای توسعه‌یافته در مدیریت آموزش عالی، تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی، تولید دانش در نظام آموزش عالی، تجاری‌سازی ایده‌های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه، نظام نوآوری در آموزش عالی، نوآوری‌های فناورانه، توسعه فناوری آموزشی و استقلال دانشگاهها. در این مقاله، چرایی تفاوت مدل‌های دو کشور بررسی شده است.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۱۴

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۵/۰۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۰

کلید واژه‌ها:

نظام آموزش عالی،
سیاست‌های آموزش عالی،
توسعه سیاسی،
رسالت آموزش عالی.

لطفاً به این مقاله استناد کنید (APA): شفیعی چافی، مسعود، مهدی، رضا، اسدی، مهدی. (۱۴۰۲). تأثیر آموزش عالی بر توسعه سیاسی؛ مطالعه تطبیقی در ایران و ترکیه. فصلنامه مدیریت و چشم انداز آموزش. ۳(۵). ۱۷۹-۲۰۱.

	https://doi.org/10.22034/jmep.2023.395796.1186	ناشر: انجمن مدیریت کسب و کار ایران
	https://dorl.net/dor/20.1001.1.27169820.1402.5.3.8.0	نویسنده مسئول: رضا مهدی
	Creative Commons: CC BY 4.0	ایمیل: mahdi002@gmail.com

مقدمه

به لحاظ تاریخی - سیاسی، دانشگاه، رکن فرهنگ‌ساز و عامل و نهاد اصلی خلق دانش^۱ در هر جامعه است. در طول تاریخ همواره دانشگاه در شئون مختلف یک جامعه صاحب نقش و نفوذ بوده است؛ بسیاری از تحولات را رقم زده است و سمت و سوی این تحولات را تعیین کرده است. به هر حال، دانشگاه هر رسالتی که داشته باشد، دو تلقی مفهومی از آن وجود دارد. مفهوم اول، مفهوم نهادی دانشگاه است. در این مفهوم، از دید تاریخی، دانشگاه نهادی است که میان گفتمان‌های موجود در جامعه، به ویژه دانش به منزله یک گفتمان علمی (آکادمیک) و ساختاری فرهنگی جامعه، میانجی‌گری یا نوعی تعامل و تعادل برقرار می‌کند (Shafiei chafi & Mahdi, 2022).

با مطرح شدن عنصر دانش و دانایی به عنوان اصلی‌ترین منبع و سرمایه دانشگاه‌ها، دریچه‌ای نو در اداره امور و مدیریت سازمان‌ها گشوده شده است. امروزه برخط بودن دانشگاه‌ها به عنوان یک موضوع مهم و حیاتی در نظام‌های دانشگاهی است (Memon & Rathore, 2018). رهبران دانشگاهی بر این باورند که با به کارگیری سیستم‌های فناوری‌های برخط می‌توانند به برتری بلند مدت دانشگاه‌ها در عرصه‌های علمی و دانشی ادامه دهند. در چنین دوره‌ای خلق جریان دانش تکیه‌گاه اصلی شده است و به جرأت می‌توان گفت امروزه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ای می‌توانند در دنیای پر رقابت ادامه حیات بدهند که توانائی مقابله و انطباق با تغییرات را داشته باشند و به‌طور دائم افکار و اندیشه‌های جدید را در سازمان کاربردی سازند. دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی با خلق جریان یادگیری برخط و ایجاد و توسعه قابلیت‌های جدیدی که به آن‌ها اجازه دهد به عملکرد بهتری برسند در پاسخ به محیط‌های متغیر موفق‌تر خواهند بود. از آنجایی که در دنیای امروز، دانشگاه یکی از نهادهای اصلی جوامع محسوب می‌شود، بی‌توجهی به دانشگاه و رسالت‌های آن می‌تواند تبعات زیانباری برای جامعه داشته باشد. جوامع نوین انباشته از مسائل و مشکلات پیچیده‌ای است که دانشگاه‌ها می‌توانند در رفع و پیشگیری آن به میزان قابل توجه‌ای مؤثر باشند (Palme, 2012).

امروزه نقش جدید دانشگاه‌ها، نیازمند توجه ویژه مسئولان نظام آموزش عالی به مسئله کاربردی‌سازی فناوری‌های نرم (به کارگیری علوم نرم) علاوه بر فناوری‌های سخت (تجاری‌سازی و کاربرد علوم سخت) می‌باشد. به‌منظور حمایت از رشته‌های علوم انسانی و ایجاد دانشگاه تمدن‌ساز و هویت‌آفرین، لازم است از تحقق دانشگاه‌های نسل سوم و چهارم پشتیبانی شود. در این دانشگاه‌ها علاوه بر آموزش، پژوهش و کارآفرینی؛ به مسأله فناوری‌های نرم مبتنی بر علوم انسانی و دانشگاه جامعه‌محور، مورد توجه ویژه هستند. دانشگاه‌های نسل سوم و چهارم، تکمیل‌کننده دانشگاه‌های نسل اول و دوم بوده و علاوه بر کارکردهای دو نسل قبلی خود (آموزش و پژوهش) برای علوم نرم و کاربرد تحقیقات علوم انسانی به عنوان یک مأموریت جدید، ارزش قائل هستند (Harasim, 2018). در این نگاه، دانشگاه به مثابه سازه، به دور از روابط بازتولید میان بنا و سوژه نیست و جدای از بنا، روابط متنوع غیر محسوس نیز در بازتولید ساخت قدرت نقش زیادی دارد. روابط میان استاد و دانشجو؛ دانشجو با دانشجو؛ کارکنان و ارکان بوروکراتیک با دانشجویان؛ روابط جنسیتی برآمده از قدرت؛ روابط زبانی و تولید گفتمان‌های گوناگون و نظایر اینها در ساخت قدرت به شکل‌های گوناگونی دارای نقش هستند (Oztel, 2020).

¹ Knowledge Creation

بنابراین، نظام آموزش عالی و نهاد دانشگاه از جنبه‌های مختلف بر ساحت‌های گوناگون حیات بشری، ملت‌ها و کشورها از جمله عرصه سیاسی ملی و بین‌المللی تأثیرگذار است. مسئله اصلی و کلیدی این است که به رغم اهمیت و حساسیت فوق‌العاده امر سیاسی و توسعه سیاسی در حکمرانی کارآمد و تأمین شرایط زیستی مناسب برای شهروندان و گستره فوق‌العاده دامنه، اهداف، رسالت‌ها و انتظارات از آموزش عالی و دانشگاه در کشور، پژوهش و واکاوی قابل‌اعتنایی در باب تأثیرات و آثار آموزش عالی بر توسعه سیاسی در مفهوم علمی و شناخت قوت‌ها، ضعف‌ها، چالش‌ها و فرصت‌ها نشده است. به علاوه، تصویر درستی از هندسه نقش آموزش عالی در امر خطیر توسعه سیاسی ارائه نشده است. در واقع، این پژوهش در پاسخ به این خلأ و نقصان طراحی و انجام شده است. نتیجه نهایی این پژوهش می‌تواند یک چارچوب راهنما و سیاست‌نامه علمی برای ترسیم ماهیت اثرگذاری آموزش عالی بر توسعه سیاسی در آینده باشد. توسعه سیاسی موجب تنوع ساختاری، تخصصی شدن و معرفی شدن یک جامعه و موجب عدم تمرکز سیاسی اداری می‌گردد. پیچیدگی و تخصصی شدن یک سیستم، باعث مکانیکی شدن آن شده و در نتیجه، افراد مانند پیچ و مهره، هریک باید جایگاه خاصی داشته باشند. پست‌ها و مناصب باید براساس لیاقت و اگذار شود و نه براساس وابستگی. در این حالت به علت پیچیدگی و تخصصی شدن، هر فردی نمی‌تواند بدون تخصص در جایگاه خاصی قرار بگیرد و از طرفی این خود عاملی برای حذف سیاست‌زدگی بوروکراتیک می‌شود و عدم جدایی بین سیاست و دستگاه دیوانی و بوروکراسی و ساختار سیاسی از طرف دیگر، باعث سیاست‌زدگی بوروکراسی می‌شود، که باعث می‌شود حاکمان به انتخاب مدیران سرسپرده و چاکرمنش دست می‌زنند تا بدین وسیله اطلاعات لازم بدون هیچ مشکلی در دسترس آن‌ها باشد اما توسعه سیاسی باعث می‌شود که تنوع شبکه‌های اطلاعاتی و ارتباطی و حتی حجم اطلاعات حاکمان افزایش یابد که در این صورت لزومی به مراجعه مستقیم به مدیران وجود نداشته و نهایتاً این امر باعث حذف دخالت سیاست در بوروکراسی و استقلال آن از حوزه سیاسی تا حد قابل ملاحظه‌ای می‌شود (Elhami & Jabbari Sani, 2022).

ارزیابی تأثیر آموزش عالی بر توسعه سیاسی، به‌طور همزمان معطوف به درون نظام سیاسی و بیرون آن است. مؤلفه‌هایی مانند تخصص‌گرایی، تفکیک ساختاری، تمایز ساختاری و افزایش قدرت جذب مطالبات توسط نظام حاکم، توسعه‌یافتگی سیستم سیاسی، و تأثیر آموزش عالی در آموزش و تربیت شهروندان برای ایفای نقش در بدنه اجتماعی، دغدغه و مسأله این تحقیق است. در این پژوهش تلاش شده است که مشخص شود محصولات و خروجی‌های نظام آموزش عالی و نهاد دانشگاه تا چه حد دارای مؤلفه‌ها و شاخصه‌های توسعه سیاسی بوده و یا چه اندازه بر آن تأثیرگذار هستند. به‌عنوان نمونه، دانشجویان و دانش‌آموختگان نظام‌های آموزش عالی ایران و ترکیه چقدر با کار جمعی و گروهی آشنایی دارند، چقدر برای پیگیری حقوق و مطالبات صنفی خود مصمم هستند، چقدر توانایی انجام کار جمعی، گروهی و تیمی دارند، چقدر علاقه‌مند به مشارکت سیاسی بوده و واقعاً در امور سیاسی مشارکت می‌کنند، چقدر در ایجاد نهاد و تشکیلات مرتبط با امور سیاسی، جمعی، گروهی و تیمی، خلاقیت، نوآوری و کارآفرینی دارند. بدیهی است این گونه پرسش‌ها درباره اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و خود نهاد دانشگاه نیز وجود دارد. در بیان مسئله پژوهش، نکته حائز اهمیت و واجد فوریت و ضرورت، عبور از مرز ملی و زمینه‌سازی برای تطبیق و مقایسه آثار آموزش عالی و نهاد دانشگاه ایرانی با آثار و دستاوردهای نظام آموزش عالی و نهاد دانشگاه در یک کشور دیگر (جمهوری ترکیه) با مشخصات ویژه است: همسایه دائمی ایران، عضو مهم و تأثیرگذار در جهان اسلام، همکار و یا حتی

رقیب ایران در عرصه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، بین‌المللی، همسایه اروپا و اتحادیه اروپا و عضو مهم پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) و نظایر اینها. بیان کوتاه از مسئله اصلی تحقیق اینکه، نظام آموزش عالی و نهاد دانشگاه دو کشور ایران و ترکیه چه تأثیری بر توسعه سیاسی در این دو کشور داشته‌اند. در نتیجه تحقیق پیش رو به دنبال پاسخگویی به سؤال زیر است: آموزش عالی بر توسعه سیاسی چه تأثیری دارد؟

مبانی نظری پژوهش

توسعه سیاسی

توسعه سیاسی فرایندی است که با مرجعیت دولت و حکومت در جامعه اتفاق می‌افتد و آثار و پیامدهای خاص خود را نیز به همراه می‌آورد. برای همین است که توسعه سیاسی را به مثابه تغییر نیز دانسته‌اند. لوسین پای از ده جنبه مهم توسعه سیاسی می‌گوید که شامل؛ پیش شرط بودن برای توسعه اقتصادی، سیاست صنعتی کردن کشور، اقتدار عملی نظام ملت-دولت، توسعه قانونی و اداری-اجرایی، بسیج توده‌ای و مشارکت سیاسی، ایجاد دموکراسی و ثبات و تغییر منظم می‌گردد (Harasim, 2018). با مروری بر متون و نظریات توسعه، این نکته به خوبی آشکار می‌گردد که جز در موارد نادر و استثنایی، واژه‌های مشارکت و دموکراسی، از مفاهیم اصلی توسعه به شمار می‌رود. برپایه‌ی برخی از این نظریات توسعه‌ی سیاسی اساساً در سه مفهوم خلاصه می‌شود:

الف) وجود رقابت نهادینه شده: به معنای فراهم بودن زمینه‌های تعامل و تقابل افکار، اندیشه‌ها و عملکردهای افراد و گروه‌ها (Miller et al, 2013).

ب) تحقق مشارکت: به معنای جواز دخالت افراد و گروه‌های اجتماعی در تصمیم‌گیری‌های سیاسی و امکان تأثیرگذاری آنها بر نظام سیاسی و سیاست‌گذاری‌های آن.

ج) امکان تحرک اجتماعی: تحرک اجتماعی در واقع محصول رقابت نهادینه و مشارکت، در جامعه‌ی توسعه یافته از نظر سیاسی است (Shatzer, 2021).

سیاست‌های آموزش عالی

دانشگاه‌ها در مراحل اولیه عمر خود برای مدتی طولانی فقط به فعالیت‌های آموزشی و بعد هم پژوهشی می‌پرداختند. بعدها با وقوع دو انقلاب علمی مهم، از توجه صرف به آموزش و پژوهش، عهده‌دار مأموریت سومی به نام نوآوری فناوریانه شدند که این دانشگاه‌ها را دانشگاه نسل سوم یا کارآفرین (ارزش آفرین و ثروت آفرین) نامیده‌اند. اولین انقلاب و تحول علمی در اواخر قرن نوزدهم و در دانشگاه‌های آلمان اتفاق افتاد که طی آن دانشگاه‌ها، علاوه بر مأموریت آموزشی، مأموریت پژوهشی را نیز بر عهده گرفتند. مستند به این تحلیل، دانشگاه‌های آموزش محور را دانشگاه‌های نسل اول و دانشگاه‌های پژوهش محور را دانشگاه‌های نسل دوم نام نهاده‌اند (Ruedas et al., 2019). دانشگاه به دلیل ویژگی‌های پایه مانند جریان سرمایه انسانی در قالب دانشجو و عضو هیأت علمی، محل مناسبی برای نوآوری مبتنی بر دانش است؛ دانشگاه به عنوان مهم‌ترین مرجع خلق و ترویج دانش جدید، می‌تواند افراد کارآفرین تربیت و همچنین با توجه به توسعه فناوری‌ها شرکت‌های جدیدی را ایجاد کند. از این رو، دانشگاه به طور بالقوه یک مرکز رشد (انکوباتور)

طبیعی و مادر بنگاه‌های جدید دانش‌بنیان است. به عبارتی، دانشگاه می‌تواند کارآفرین باشد. کارآفرینی دانشگاه، کارآفرینی مبتنی بر خلاقیت، نوآوری و دانش است. دانشگاه کارآفرین، توانایی ایجاد مسیر کانونی راهبردی در هر دو زمینه صورت‌بندی اهداف علمی (آکادمیک) و تبدیل دانش جدید به ارزش اقتصادی و مطلوبیت اجتماعی را داراست. از این رو، دانشگاه‌ها را می‌توان بر اساس رویکردها و ساختارهای اجرائی متناظر با رویکردهای مزبور، با یکی از سه ویژگی نسل اول (آموزش‌محور)، نسل دوم (پژوهش‌محور) و نسل سوم (نوآور و ارزش‌آفرین) توصیف کرد (Lukovics & Zuti, 2017).

اکنون صحبت از دانشگاه نسل چهارم است. نظام‌های آموزش عالی در حال تجربه جدیدی از تغییر در «ساختار»، «کنش» و «مأموریت» نهاد دانشگاه هستند. در سال‌های اخیر، بتدریج دانشگاه نسل چهارم در حال شکل‌گیری است. در نسل چهارم دانشگاه‌ها ارزش بر مبنای مشارکت راهبردی، پرورش کارآفرین و میزان جذب سهم درآمد از منابع خارجی و هدایت و رهبری و همچنین میزان تأثیرگذاری بر سایر عوامل در جوامع تعریف می‌شوند. آموزش براساس نیاز جامعه و دانشجو انجام می‌شود و حل چالش‌های جامعه به عنوان اساس تحقیق در نظر گرفته می‌شود. مشارکت‌های بین‌المللی بخش مهمی از دانشگاه کارآفرین است. ترویج فرهنگ ریسک کردن، ایجاد تعلق خاطر به کارآفرینی، آزادی علمی، فرهنگ ارج نهادن، مدیریت استعدادها، ایجاد فضای کارآفرینی مناسب، فرهنگ کار گروهی، معرفی اعضای هیأت علمی کارآفرین به عنوان الگو و مشارکت آنها در تصمیم‌گیری و سیاستگذاری، توجه و ارج گذاری دانشجویان کارآفرین از مؤلفه‌های فرهنگ کارآفرینی است (Khodabakhsh & Taghi Pur, 2023). یکی از ضرورت‌های ایجاد دانشگاه نسل چهارم بازنگری و طراحی نظام مطلوب برنامه درسی و توجه به عناصر برنامه درسی است. به عبارت دیگر، یکی از عمده‌ترین وظایف دانشگاه و اهداف آموزش عالی، هماهنگ نمودن عنصرهای برنامه‌های درسی با پیشرفت‌های تخصصی و مقتضیات روز جامعه است. در واقع، برنامه درسی هر دانشگاه، مهم‌ترین عنصر و جوهره اصلی آن است که اثربخشی فعالیت‌های آن را تضمین می‌کند. برنامه‌های درسی به منزله قلب آموزش عالی باید با نشانگرهای این نسل دانشگاهی هماهنگ باشند تا بتوانند زمینه حرکت پیشرو همسو با این نشانگرها را فراهم سازند. دانشگاه‌های نسل چهارم زمینه تحقق پیشرفت‌های روز و مطابقت با مقتضیاتی که متناسب با توسعه دانش و فن آوری در حال تغییر و تحول است را فراهم می‌سازند. در برنامه‌های درسی جدید و روش‌های آموزش آن، تأکید اساسی بر روش‌هایی است که در آن دانشجو نقش فعالی دارد و سایر عوامل چون تجهیزات و ابزارهای آموزشی، محتوا و اقدامات استاد در ارتباط با دانشجو همگی معنی و مفهوم پیدا می‌کنند. استاد در این روش‌ها نقش جهت‌دهنده و سازمان‌دهنده را ایفا می‌کند تا فعالیت‌های دانشجویان را متناسب با اهداف درس در مسیر صحیح هدایت کند (Sadeghi dizaj et al, 2015).

ارتباط بین توسعه سیاسی و آموزش عالی

طی دهه‌های گذشته تغییرات عمده‌ای در نظام‌ها و ساختار آموزش عالی صورت گرفته است. یکی از مهمترین عوامل این تغییرات توده‌ای شدن یا فراگیر شدن آموزش عالی بوده است. شکل‌گیری دانشگاه خاستگاهی نخبه‌گرایانه دارد و چنین نهادی برای زیست و تلاش علمی عده محدودی از افراد جامعه ایجاد شده بود. ظهور و توسعه اطلاعات و ارتباطات و تکوین جامعه دانشی، تحولات اساسی در عرصه دانشگاه‌ها شکل گرفته است. این تحول ابتدا از محیط اجتماعی با شکل

گیری جامعه شبکه‌ای که اطلاعات در آن حرف اول را می‌زند آغاز می‌شود. سپس نظام تولید دانش دستخوش تحول می‌شود و در نهایت ساختار و محتوای دانشگاه سنتی را درهم می‌پیچد. برخی صاحب‌نظران از این سه تحول به سه انقلاب یاد کرده‌اند و ماهیت آن را تکاملی و بطئی نمی‌دانند. در نهایت دانشگاهی را که از درون این انقلاب (تغییر همه‌جانبه) جوانه می‌زند، دانشگاه سبک ۲ نامگذاری کرده‌اند (Zakersalehi, 2018).

در ایران گسترش آموزش عالی از مرز توده‌ای شدن هم فراتر رفته و تعداد دانشجویان و به تبع آن تعداد دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی نیز رشد چشمگیری داشته است. حال این سؤالات مطرح می‌شوند که آیا توده‌ای شدن آموزش در ایران با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی، تاریخی و سنت دانشگاهی، به همان ترتیبی صورت گرفته که در سایر کشورها انجام شده است؟ آیا می‌توان فراگیر شدن آموزش عالی را دال بر همه‌گیر شدن تفکر و رسوخ علم در جامعه دانست؟ (Mardiha & Paknia, 2017).

امروزه مدرک دانشگاهی در ایران به‌مثابه کالایی است که باید در دسترس اکثر افراد باشد. دانشگاه نه به‌عنوان یک انتخاب و بسته به شرایط فرهنگی و اقتصادی، که به‌عنوان مسیری که اکثریت افراد برای به‌دست آوردن شأن اجتماعی ملزم به عبور از آن هستند، تلقی می‌شود. شأنی که گویا عمدتاً از طریق تحصیل در رشته‌های پزشکی یا مهندسی کسب می‌شود. امروز با گسترش گریزناپذیر کمی دانشگاه‌ها در ایران، بحث افت کیفی آنها از سوی بسیاری از اصحاب علوم اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است.

پیشینه پژوهش

(Shafiei chafi & Mahdi, 2022) به بررسی تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر شاخص‌های توسعه سیاسی در ایران پرداختند. بررسی داده‌ها نشان داد که بین المللی شدن آموزش بر توسعه سیاسی ایران تأثیری معنی دار دارد. همچنین تأثیر تجاری سازی ایده‌های دانشگاهی بر توسعه سیاسی ایران در سطح (۰/۰۱) معنی دار است. همچنین ارتباط با صنایع و نهادهای مالی اهداف و رسالت دانشگاه در راستای، توسعه توسعه اجتماعی دانشگاه و ساختار منعطف سازمانی بر توسعه سیاسی ایران تأثیر معنی داری دارد. در کل سیاست‌های آموزش عالی میزان ۰/۸۱ از تغییرات توسعه سیاسی ایران را پیش بینی می‌کند. نتایج تحقیق نشان داد که؛ توسعه سیاسی یکی از شاخه‌های توسعه است با هدف رسیدن به پیشرفت، صنعتی شدن، رفع فقر، رفع وابستگی ایجاد تحولات ساختاری و اصطلاحات در تمام بخشهای جامعه و گذار از حالت نامطلوب زندگی گذشته به شرایط بهتر میزان پیشرفت و تحقق توسعه سیاسی در هر نظام، بر اساس سنجش میزان تحقق اهداف آن امکان پذیر است. (Nazarzadeh et al, 2021) به بررسی مقایسه‌ای مدیریت کوانتومی، بهره‌وری منابع انسانی و همدلی سازمانی در آموزش عالی (مطالعه موردی: دانشگاه‌های لرستان و علوم پزشکی لرستان) پرداختند. با توجه به نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها بین میزان مدیریت کوانتومی و بهره‌وری منابع انسانی در دانشگاه‌های لرستان و علوم پزشکی لرستان تفاوت معناداری وجود دارد اما بین میزان همدلی سازمانی در این دو دانشگاه تفاوت وجود ندارد.

(Fischer & Hanze, 2019) که در پژوهشی خود به بررسی تأثیر روش‌های تدریس با هدایت معلم و دانش آموز فعال بر یادگیری دانشجویان در آموزش عالی پرداختند. نشان دادند روش‌های تدریس دانشجو محور اثربخش‌تر از روش‌های تدریس استاد محور هستند.

(Nithyanandam, 2020) در پژوهش خود به بررسی چارچوبی برای بهبود کیفیت فرآیند یاددهی-یادگیری پرداخت و دریافت اگر نگرش دانشجویان به یادگیری با استفاده از روش‌های یاددهی و یادگیری تغییر داده نشود تنها درصد بسیار پایینی از دانشجویان مهارت لازم را برای استخدام کسب می‌کنند. در روش‌های یاددهی و یادگیری توجه به شاخص‌هایی چون مشارکت دانشجویان و درگیر کردن توجه آنان، تعامل بین استاد و دانشجو و توجه به نیازهای دانشجویان و صنعت و رابطه بین آنها بسیار حائز اهمیت است.

(Evans, 2020) نیز در پژوهش خود به بررسی بهره برداری از کار پاره وقت دانش آموزان برای افزایش یادگیری، تدریس و ارزشیابی پرداخت و نشان داد توجه به یادگیری مستقل در ارائه تدریس بسیار مهم است. استادان جهت تقویت یادگیری مستقل و عمیق باید دانشجویان را به سمت صنعت ترغیب کنند تا بتوانند با کار کردن نیمه وقت در صنایع، یادگیری خود را تقویت کنند.

(Oztel, 2020) در پژوهشی به دانشگاه نسل چهارم ایجاد آینده‌ای پایدار پرداخت. در این پژوهشی به صورت تحلیلی به بررسی سیر تحولی دانشگاه‌ها تا دانشگاه نسل چهارم پرداخته شده است. محقق اذعان می‌دارد که مفهوم دانشگاه نسل چهارم ریشه در این ایده دارد که تحصیلات عالی پس از تأسیس دانشگاهها در بولونیا و پاریس در قرن دوازدهم، سه انقلاب تحول آمیز را پشت سر گذاشت. نخستین انقلاب زمانی آغاز شد که مأموریت دانشگاهها از تدریس گسترش یافته و شامل تولید پژوهش در اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم می‌شود.

براساس مرور مبانی نظری و پیشینه تحقیق، شاخص‌های آموزش عالی و توسعه سیاسی به شرح جدول ۱ تدوین شده است.

جدول ۱: شاخص‌های آموزش عالی و توسعه سیاسی

منبع	شاخص	عوامل	ردیف
Grinchenkov, et al., 2019	حضور دانشجویان خارجی، وجود پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی، وجود توافقنامه‌های بین‌المللی، وجود اعضاء علمی خارجی، برگزاری دوره‌ها، سمینارها و کارگاه‌های مشترک با دانشگاه‌های خارجی	بین‌المللی شدن آموزش	آموزش عالی: عوامل محیطی ۱
Ruedas et al., 2019	حق امتیاز، سرمایه‌گذاری مشترک، همکاری در زمینه پژوهش و توسعه، برونسپاری، اتحادهای راهبردی؛ سرمایه‌گذاری سهامی در شرکت انشعابی انتقال فناوری و ایجاد دفاتر مجوز دهی و مراکز رشد	تجاری‌سازی ایده‌های دانشگاهی	
Lukovics & Zuti, 2017	برقراری ارتباط با مؤسسات و نهادهای مالی، اطلاع از نوآوری‌های صنعتی	ارتباط با صنایع و نهادهای مالی	

Kim, 2012	وجود صراحت، جایگاه نوآوری، جایگاه فناوری	اهداف و رسالت دانشگاه در راستای توسعه	آموزش عالی: عوامل داخلی	۲
Oztel, 2020	تمرکز، رسمیت، پیچیدگی	ساختار منعطف سازمانی		
Ruedas et al., 2019	آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، اداری، مالی و پشتیبانی	توسعه علمی		
Shatzer, 2021	فراهم بودن زمینه‌های تعامل و تقابل افکار، اندیشه‌ها و عملکردهای افراد، گروه‌ها و حتی ایدئولوژی‌های گوناگون، ساختار حقوقی رقابت نهادینه، اجازه رقابت سیاسی، اعتماد به نهادهای حل منازعه	وجود رقابت نهادینه شده سیاسی	توسعه سیاسی	۳
Atashbahar et al., 2021	جواز دخالت افراد و گروه‌های اجتماعی در تصمیم‌گیری‌های سیاسی، تأثیرگذاری آن‌ها بر نظام سیاسی و سیاست‌گذاری‌های آن	تحقق مشارکت		
Majnoui Toutakhane et al., 2021	گردش نخبگان، دستیابی افراد متعلق به لایه‌ها و اقشار اجتماعی پایین به مراتب بالاتر سیاسی و اجتماعی، شایسته‌سالاری در مقابل ارادت‌سالاری	امکان تحرک اجتماعی		
Elhami & Jabbari .Sani, 2022	نهادسازی یا ایجاد و تقویت نهادهای مدرن مرتبط با دولت، توسعه حوزه‌های مختلف زندگی اجتماعی، نهادسازی از پایین	نهادسازی سیاسی		
Mossalanejad, 2021	حاکمیت قانون، قانون عادلانه، نظم اجتماعی، اهتمام به اجرای قانون	قانون‌گرایی و قانونمندی		

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف و ماهیت، در رده تحقیقات کاربردی و از منظر روش اجرا توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق عبارتست از متخصصان و صاحب‌نظران آموزش عالی و توسعه سیاسی که برای نمونه‌گیری از این جامعه روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده است. ابزار گردآوری داده‌های تحقیق در این بخش شامل استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته مبتنی بر ابعاد و نشانگرهای شناسایی شده و غربال شده توسط خبرگان است که پس از بررسی روایی و پایایی آن در جامعه مورد مطالعه مورد استفاده قرار گرفته است. در این تحقیق، ۱۸ خبره در حوزه آموزش عالی و توسعه سیاسی در ایران و ترکیه مشارکت داشته‌اند.

جدول ۲: پایایی پرسشنامه

متغیرها	آلفای کرونباخ
سیاست گذاری و برنامه ریزی توسعه آموزش عالی	۰/۷۸۹
بین المللی شدن آموزش عالی	۰/۸۵۴
استفاده از تجارب کشورهای توسعه یافته در مدیریت آموزش عالی	۰/۸۳۶
تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی	۰/۸۷۹
تولید دانش در نظام آموزش عالی	۰/۸۲۴
تجاری سازی ایده های دانشگاهی در نظام آموزش عالی	۰/۷۹۴
ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه	۰/۷۹۴
نظام نوآوری در آموزش عالی	۰/۸۴۷
نوآوری های فناورانه	۰/۸۶۷
توسعه فناوری آموزشی	۰/۸۲۷
استقلال دانشگاه ها	۰/۸۹۳
فرهنگ سازی و آموزش شهروندی	۰/۸۷۴
توسعه سیاسی	۰/۷۸۵

پس از تکمیل پرسشنامه توسط خبرگان، داده های پیمایشی با استفاده از نرم افزار آماری SPSS در دو بخش توصیفی و استنباطی استخراج و در سطح معنی داری ۰,۰۱ تجزیه و تحلیل شده است.

یافته های پژوهش

در ایران و ترکیه به ترتیب ۳۴/۲۹ و ۴۳/۹۳ درصد پاسخ دهندگان را زنان و حدود ۶۵/۷۱ و ۵۶/۰۷ درصد پاسخ دهندگان را مردان تشکیل می دهند. همچنین، در ایران و ترکیه به ترتیب حدود ۳۶/۴۳ و ۵۲/۵۰ درصد افراد شرکت کننده دارای درجه کارشناسی ۴۴/۲۸ و ۳۵ درصد دارای درجه کارشناسی ارشد و ۱۹/۲۸ و ۱۲/۵ درصد دارای مدرک دکتری می باشند. بیشترین سنوات سابقه کار در ایران مربوط به بازه ۱۰ تا ۱۵ سال با میزان ۳۷/۵ درصد و بیشترین سنوات سابقه کار در نمونه های آماری ترکیه مربوط به بازه ۶ تا ۱۰ سال به میزان ۴۲/۸۶ درصد است. اکثریت شرکت کنندگان در ایران و ترکیه در بازه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال بودند.

برای بررسی داده های نمونه حول میانگین جامعه توزیع شده است، از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شده است. با توجه به اینکه در جامعه های با توابع نرمال، روش های پارامتریک و در جامعه های با توابع غیر نرمال، روش های

ناپارامتریک به کار گرفته می‌شود، در این پژوهش ابتدا نرمال یا غیر نرمال بودن توزیع داده‌های تحقیق مشخص، سپس داده‌ها مورد بررسی قرار گرفته است^۱.

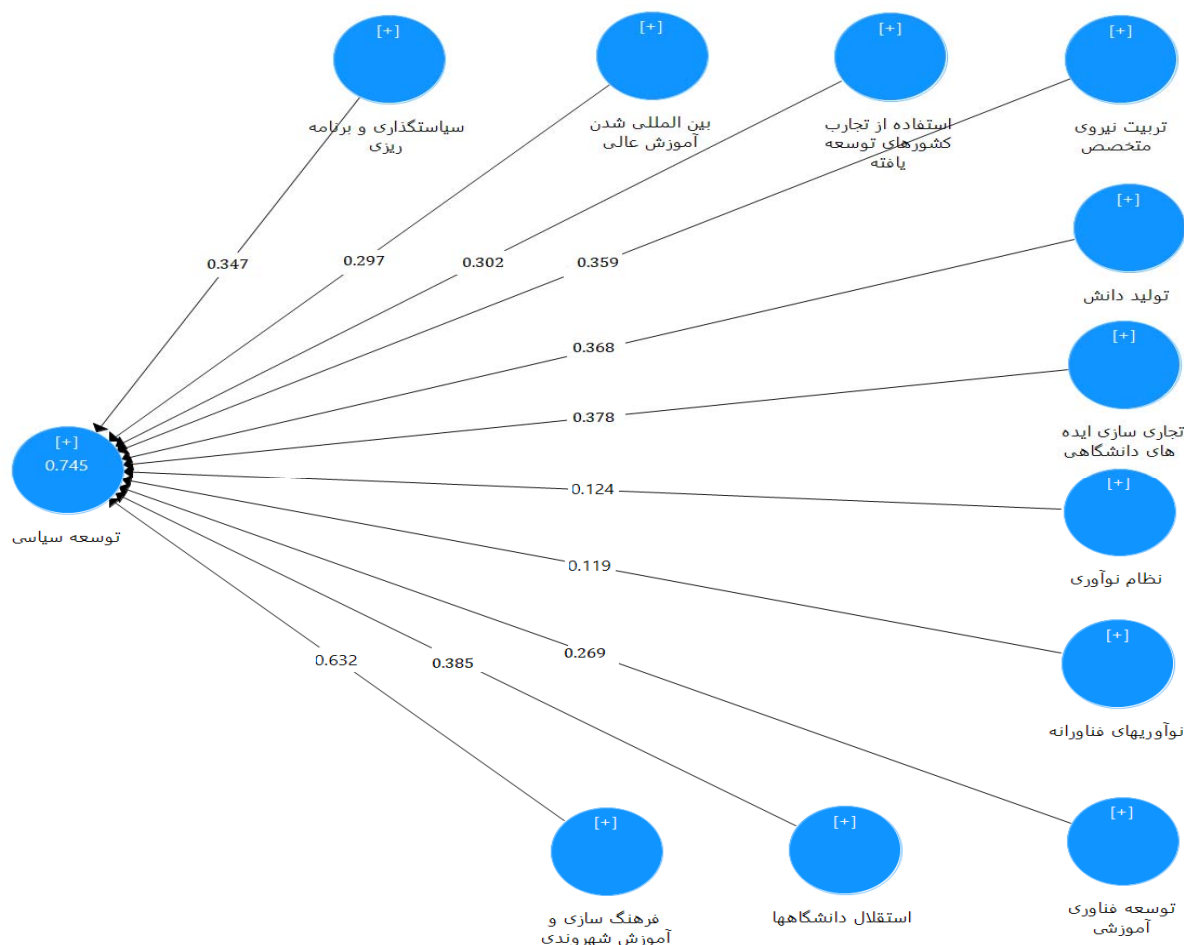
جدول ۳: آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیرها در سطح معنی داری ۰,۰۱

Z	متغیرها	
۱/۸۵	ایران	سیاست گذاری و برنامه ریزی توسعه آموزش عالی
۲/۶۹	ترکیه	
۲/۴۷	ایران	بین المللی شدن آموزش عالی
۳/۸۵	ترکیه	
۱/۴۷	ایران	استفاده از تجارب کشورهای توسعه یافته در مدیریت آموزش عالی
۳/۶۹	ترکیه	
۳/۵۲	ایران	تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی
۲/۴۱	ترکیه	
۱/۵۲	ایران	تولید دانش در نظام آموزش عالی
۲/۶۹	ترکیه	
۳/۴۷	ایران	تجاری سازی ایده‌های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه
۳/۵۸	ترکیه	
۱/۵۸	ایران	نظام نوآوری در آموزش عالی
۴/۲۹	ترکیه	
۳/۳۴	ایران	نوآوری‌های فناورانه
۲/۵۸	ترکیه	
۳/۳۴	ایران	توسعه فناوری آموزشی
۱/۹۶	ترکیه	
۳/۲۵	ایران	استقلال دانشگاه‌ها
۲/۴۱	ترکیه	
۱/۸۵	ایران	فرهنگ سازی و آموزش شهروندی
۲/۶۳	ترکیه	
۲/۴۱	ایران	تحقق مشارکت

^۱ برای این منظور، از آزمون کولموگروف اسمیرنوف (KS) استفاده می‌شود. در صورتی که توزیع داده‌های تحقیق نرمال باشد ضریب همبستگی پیرسون و در غیر این صورت، ضریب همبستگی اسپیرمن برای آزمون‌های آماری مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۱/۶۳	ترکیه	
۲/۵۸	ایران	وجود رقابت سیاسی نهادینه شده
۱/۴۷	ترکیه	
۳/۶۹	ایران	نهادسازی
۲/۴۱	ترکیه	
۲/۹۳	ایران	تحرك اجتماعى
۱/۵۷	ترکیه	
۴/۳۶	ایران	قانون گرایی و قانون مندی
۳/۸۲	ترکیه	
۲/۵۷	ایران	وجود اعتماد و وفاق اجتماعى
۴/۳۶	ترکیه	
۱/۳۶	ایران	نهادسازی سیاسی
۲/۲۵	ترکیه	
۱/۶۹	ایران	سیاست گذاری فرهنگی و اجتماعى
۲/۵۳	ترکیه	
۲/۵۷	ایران	سبک زندگی مدرن
۱/۵۶	ترکیه	
۲/۶۷	ایران	دینداری
۳/۶۹	ترکیه	

آزمون کولموگروف اسمیرنوف (به شرح جدول ۲) نشان می‌دهد که مقدار سطح معنی‌داری برای اکثر متغیرها پایین‌تر از ۰/۰۵ است و توزیع داده‌ها غیر نرمال است. بنابراین از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن و الگوی معادلات ساختاری از طریق حداقل مربعات جزئی برای بررسی فرضیه‌های پژوهش استفاده شده است. برای پیش‌بینی توسعه سیاسی، الگوی مفهومی پیشنهاد شده از طریق روش الگویابی معادلات ساختاری بررسی و از روش حداقل مجذورات جزئی برای برآورد مدل استفاده شده است. در نمودار شکل ۱ مدل آزمون شده رابطه بین متغیرهای پژوهش نشان داده شده است.

شکل ۱- الگوی آزمون شده پژوهش در حالت استاندارد

میزان واریانس تبیین شده، اعتبار اشتراک و حشو متغیرهای پژوهش به شرح جدول ۴ نشان داده شده است. همانطور که در جدول مشاهده می شود تمام مقادیر اعتبار اشتراک مثبت بوده و مدل پژوهش از کیفیت مناسب و قابل قبول برخوردار است.

جدول ۴- واریانس تبیین شده، اعتبار اشتراک و حشو متغیرها

CV- Communality	CV- Redundancy	متغیرها
۰/۳۸۲	-	سیاست گذاری و برنامه ریزی توسعه آموزش عالی
۰/۳۲۹	-	بین المللی شدن آموزش عالی
۰/۳۶۴	-	استفاده از تجارب کشورهای توسعه یافته در مدیریت آموزش عالی
۰/۳۸۲	-	تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی

۰/۳۷۱	-	تولید دانش در نظام آموزش عالی
۰/۳۶۹	-	تجاری سازی ایده های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه
۰/۳۸۲	-	نظام نوآوری در آموزش عالی
۰/۳۲۹	-	نوآوری های فناورانه
۰/۳۴۷	-	توسعه فناوری آموزشی
۰/۳۵۷	-	استقلال دانشگاه ها
۰/۳۱۲	-	فرهنگ سازی و آموزش شهروندی
۰/۳۲۹	۰/۳۵۲	توسعه سیاسی

در نهایت جهت نشان دادن اعتبار یافته های مدل پژوهش از شاخص های برازش مدل های معادلات ساختاری مدل ایران به روش حداقل مربعات جزئی استفاده شد. علاوه بر شاخص های فوق شاخص برازش کلی الگو در PLS شاخص GOF عدد ۱ می باشد و از آن می توان برای بررسی اعتبار یا کیفیت الگوی PLS به صورت کلی استفاده کرد. این شاخص نیز همانند شاخص های برازش مدل لیزرل عمل می کند و بین صفر تا یک قرار دارد و مقادیر نزدیک به یک نشانگر کیفیت مناسب مدل هستند. این شاخص توانایی پیش بینی کلی مدل را مورد بررسی قرار می دهد و اینکه آیا مدل آزمون شده در پیش بینی متغیرهای مکنون درونزا موفق بوده است یا نه.

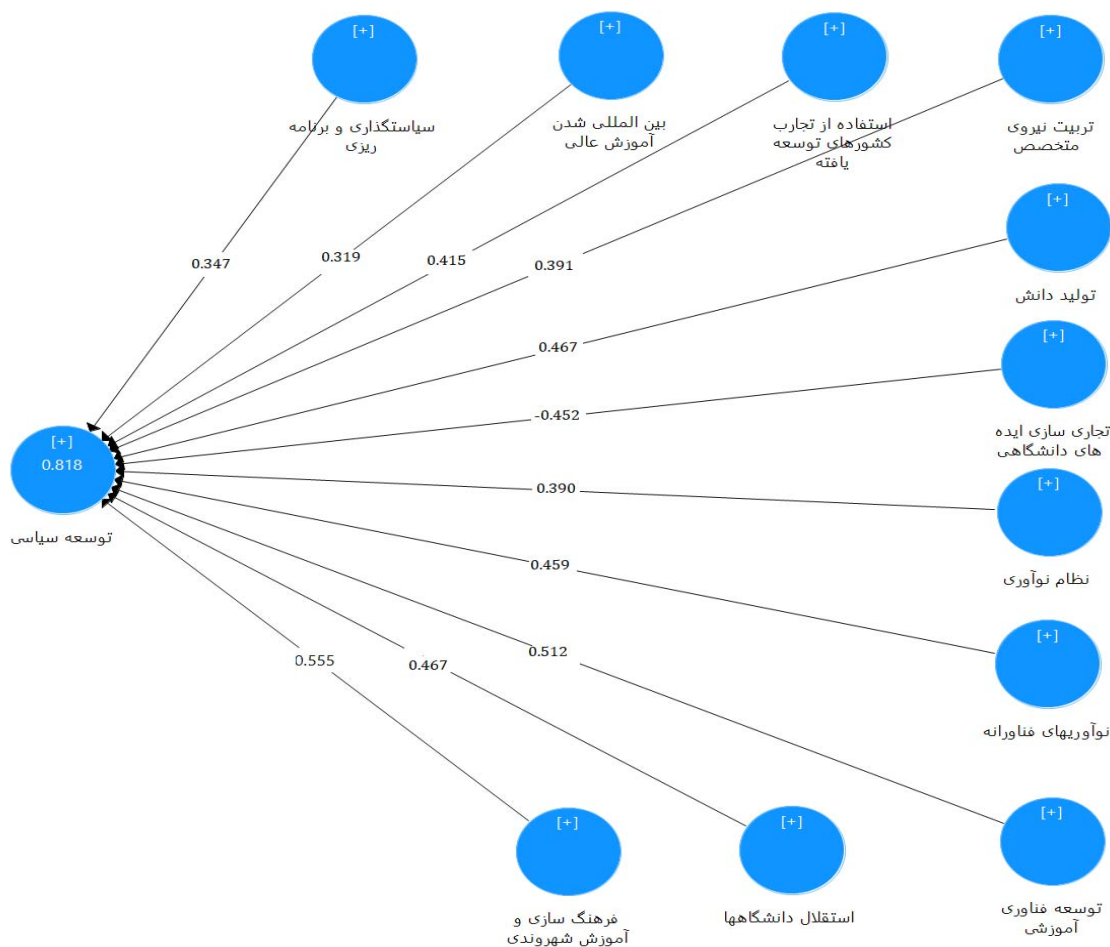
برای بررسی برازش مدل کلی که هر دو بخش مدل اندازه گیری و ساختاری را کنترل می کند، از معیار GoF استفاده می شود. این معیار توسط (Tennhaos et al, 2004) ابداع گردیده و طبق فرمول زیر محاسبه می شود.

$$GOF = \sqrt{\overline{Communalities} \times R^2}$$

که در آن $\overline{Communalities}$ نشانه میانگین مقادیر اشتراکی هر سازه می باشد و R^2 نیز مقدار میانگین مقادیر R Squares سازه های درونزای مدل است. (Vetzles et al, 2009) سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی نموده اند.

طبق فرمول فوق در پژوهش حاضر برای الگوی آزمون شده شاخص برازش مطلق GOF، مقدار ۰/۵۱ به دست آمد که مقدار به دست آمده برای این شاخص برازش نشانگر برازش مناسب الگوی آزمون شده است.

برای پیش بینی توسعه سیاسی، الگوی مفهومی پیشنهاد شده از طریق روش الگویابی معادلات ساختاری بررسی شد، از روش حداقل مجذورات جزئی برای برآورد الگو استفاده شد. در نمودار شکل ۲ مدل آزمون شده رابطه بین متغیرهای پژوهش نشان داده شده است.

شکل ۲- الگوی آزمون شده پژوهش در حالت استاندارد

میزان واریانس تبیین شده، اعتبار اشتراک و حشو متغیرهای پژوهش به شرح جدول ۵ نشان داده شده است. همانطور که در جدول مشاهده می شود تمام مقادیر اعتبار اشتراک مثبت بوده و مدل پژوهش از کیفیت مناسب و قابل قبول برخوردار است.

جدول ۵- واریانس تبیین شده، اعتبار اشتراک و حشو متغیرها

CV- Communality	CV- Redundancy	متغیرها
۰/۳۷۵	-	سیاست گذاری و برنامه ریزی توسعه آموزش عالی
۰/۳۶۵	-	بین المللی شدن آموزش عالی
۰/۳۲۶	-	استفاده از تجارب کشورهای توسعه یافته در مدیریت آموزش عالی
۰/۳۸۵	-	تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی

۰/۳۳۷	-	تولید دانش در نظام آموزش عالی
۰/۳۸۶	-	تجاری سازی ایده های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه
۰/۳۴۹	-	نظام نوآوری در آموزش عالی
۰/۳۳۸	-	نوآوری های فناورانه
۰/۳۵۲	-	توسعه فناوری آموزشی
۰/۳۶۹	-	استقلال دانشگاه ها
۰/۳۴۷	-	فرهنگ سازی و آموزش شهروندی
۰/۳۵۲	۰/۳۱۲	توسعه سیاسی

در این پژوهش، برای الگوی آزمون شده شاخص برازش مطلق GOF برای مدل ترکیه، مقدار ۰/۵۴ به دست آمد که مقدار به دست آمده برای این شاخص برازش نشانگر برازش مناسب الگوی آزمون شده است. برای ارزیابی تطبیقی آموزش عالی بر توسعه سیاسی در ایران و ترکیه ضرایب مسیر متغیرهای تحقیق در دو مدل ایران و ترکیه با هم مقایسه شدند.

جدول ۶- ضرایب مسیر و واریانس تبیین شده در سطح معنی داری ۰,۰۱

مسیر	کشور	ضریب مسیر	آماره آزمون
سیاست گذاری و برنامه ریزی توسعه آموزش عالی ← توسعه سیاسی	ایران	۰/۳۴	۴/۵۲
	ترکیه	۰/۳۴	۴/۶۷
بین المللی شدن آموزش عالی ← توسعه سیاسی	ایران	۰/۲۹	۳/۵۸
	ترکیه	۰/۳۱	۴/۱۲
استفاده از تجارب کشورهای توسعه یافته در مدیریت آموزش عالی ← توسعه سیاسی	ایران	۰/۳۰	۳/۸۶
	ترکیه	۰/۴۱	۵/۴۷
تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی ← توسعه سیاسی	ایران	۰/۳۵	۴/۲۶
	ترکیه	۰/۳۹	۴/۸۲
تولید دانش در نظام آموزش عالی ← توسعه سیاسی	ایران	۰/۳۶	۴/۵۸
	ترکیه	۰/۴۶	۶/۳۲
تجاری سازی ایده های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه ← توسعه سیاسی	ایران	۰/۳۷	۵/۲۱
	ترکیه	۰/۴۵	۵/۹۱
نظام نوآوری در آموزش عالی ← توسعه سیاسی	ایران	۰/۱۲	۲/۶۴
	ترکیه	۰/۳۹	۴/۲۹

۲/۵۹	۰/۱۱	ایران	نوآوری‌های فناورانه ← توسعه سیاسی
۵/۴۲	۰/۴۵	ترکیه	
۳/۱۲	۰/۲۶	ایران	توسعه فناوری آموزشی ← توسعه سیاسی
۷/۵۹	۰/۵۱	ترکیه	
۴/۲۶	۰/۳۸	ایران	استقلال دانشگاه‌ها ← توسعه سیاسی
۴/۹۸	۰/۴۶	ترکیه	
۱۲/۸۸	۰/۶۳	ایران	فرهنگ‌سازی و آموزش شهروندی ← توسعه سیاسی
۱۰/۲۹	۰/۵۵	ترکیه	

*p<0.05, **p<0.01

ضرایب مسیر و واریانس تبیین شده در سطح معنی‌داری ۰,۰۱ (به شرح جدول ۶) نشان می‌دهد که متغیرهای نظام آموزش عالی در هر دو کشور تأثیر معنی‌داری بر توسعه سیاسی دارد: سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی، بین‌المللی شدن آموزش عالی، استفاده از تجارب کشورهای توسعه‌یافته در مدیریت آموزش عالی، تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی، تولید دانش در نظام آموزش عالی، تجاری‌سازی ایده‌های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه، نظام نوآوری در آموزش عالی، نوآوری‌های فناورانه، توسعه فناوری آموزشی، استقلال دانشگاه‌ها و فرهنگ‌سازی و آموزش شهروندی. به علاوه، با استناد به ضرایب مسیر، برخی از مؤلفه‌های آموزش عالی مؤثر بر توسعه سیاسی در ترکیه وضع مطلوبتری نسبت به وضعیت جمهوری اسلامی ایران دارند: استفاده از تجارب کشورهای توسعه‌یافته در مدیریت آموزش عالی، تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی، تولید دانش در نظام آموزش عالی، تجاری‌سازی ایده‌های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه، نظام نوآوری در آموزش عالی، نوآوری‌های فناورانه، توسعه فناوری آموزشی و استقلال دانشگاه‌ها.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش مطالعه تطبیقی تأثیر آموزش عالی بر توسعه سیاسی در ایران و ترکیه است. برای مطالعه توسعه سیاسی در دو کشور، از الگوی مفهومی پیشنهادی روش الگویابی معادلات ساختاری استفاده شده است. براساس یافته‌های این مطالعه می‌توان گفت که سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی، بین‌المللی شدن آموزش عالی، استفاده از تجارب کشورهای توسعه‌یافته در حکمرانی آموزش عالی، تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی، تولید دانش در نظام آموزش عالی، تجاری‌سازی ایده‌های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه، نظام نوآوری در آموزش عالی، نوآوری‌های فناورانه، توسعه فناوری آموزشی، استقلال نظام‌های دانشگاهی و فرهنگ‌سازی و آموزش شهروندی تأثیر معنی‌داری بر توسعه سیاسی دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های (Shafiei chafi & Mahdi, 2022)، (Fischer & Hanze, 2019)، (Nithyanandam, 2020)، (Evans, 2020)، (Oztel, 2020)، (Shatzer, 2021) همسو است.

در تبیین یافته‌های تحقیق می‌توان گفت که آموزش عالی از نقش و تأثیرگذاری اقتصادی مهمی برخوردار است، زیرا معرف نوع مهمی از سرمایه‌گذاری در منابع انسانی است که با فراهم کردن و ارتقای دانش، نگرش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز منابع انسانی در زمینه‌ها و حوزه‌های مختلف به توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کمک می‌کند. نقش و جایگاه آموزش عالی در این عرصه زمانی می‌تواند روشن گردد که به این حقیقت توجه شود که پیش‌بینی‌ها و برآوردهای علمی، تغییرات و پیشرفت‌های سریعی را در حوزه فناوری و به تبع آن در کارکرد نهادهای اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ترسیم می‌کند.

اولین نقش آموزش عالی هدایت افراد به سوی مقاصد مشترک، علایق، اهداف، ارزش‌ها، مهارت‌ها و آرمان‌هایی است که در نهایت، جامعه را به سمت هدفی والا و برتر که همان دستیابی به توسعه و پیشرفت همه‌جانبه و زیربنایی برای رسیدن جامعه به رفاه و سعادت پایدار اجتماعی است رهنمون می‌شود، به طوری که در این راه همه افراد جامعه همکاری داوطلبانه و مشارکت مبنایی و علمی را می‌آموزند. دومین نقش آموزش عالی تربیت نیروی انسانی متخصص برای تأمین نیازهای جامعه و خدمت به آن است. نظام‌های دانشگاهی زمانی می‌توانند به جامعه خدمت کنند که تحت یک سیستم پویا و مدیریتی علمی و پایدار با پیشرفت‌های علمی و فناوریانه هماهنگ باشند. سومین نقش مهم دانشگاه‌ها و نظام‌های آموزش عالی ارائه خدمات عمومی است. حضور دانشمندان و دانش‌پژوهان علاقه‌مند در دانشگاه‌ها و اشتغال به فعالیت‌های علمی با نظارت یک سیستم دقیق ارزیابی این امکان را فراهم می‌آورد که خدمات گوناگون و ارزشمندی به جامعه عرضه شود. همایش‌های گوناگون علمی، ارائه آخرین یافته‌های علم و دانش، تشکیل دوره‌های کوتاه مدت بازآموزی و ضمن خدمت برای مدیران و کارکنان و کارشناسان مشاغل مختلف در بخش‌های مختلف اقتصادی-اجتماعی از جمله خدمات عمومی نظام‌های دانشگاهی است.

به‌علاوه، برای ارزیابی تطبیقی تأثیر آموزش عالی بر توسعه سیاسی در ایران و ترکیه، ضرایب مسیر مؤلفه‌ها و متغیرهای تحقیق در دو کشور مقایسه شدند. این مقایسه نشان می‌دهد که استفاده از تجارب کشورهای توسعه‌یافته در مدیریت آموزش عالی، تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی، تولید دانش در نظام آموزش عالی، تجاری‌سازی ایده‌های دانشگاهی در نظام آموزش عالی و ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه، نظام نوآوری در آموزش عالی، نوآوری‌های فناوریانه، توسعه فناوری آموزشی و استقلال دانشگاه‌ها در ترکیه وضع مطلوبتری نسبت به ایران دارد.

در تبیین یافته‌های تحقیق می‌توان گفت که در تحولات سیاسی دو کشور ایران و ترکیه که در همسایگی یکدیگرند و فرهنگی نسبتاً مشابه دارند، تفاوت‌هایی چشمگیر دیده می‌شود و با وجود آنکه هر دو کشور تحت تأثیر تحولات جهانی مشابه همچون روند آزادسازی اقتصادی بوده‌اند، ولی در طی تاریخ راه‌هایی متفاوت را پیموده‌اند و اینک اقتصاد ترکیه در شرایطی مناسب در حال پیوستن به اتحادیه اروپا است اما در مقابل اقتصاد ایران هنوز در بحث چگونگی آزادسازی اقتصادی مسئله‌مند است. جمهوری اسلامی ایران و ترکیه که در منطقه مهم و راهبردی غرب آسیا (خاورمیانه) واقع شده‌اند، دارای پیشینه تاریخی قابل توجه هستند و مشابهت‌های قابل تاملی از جمله تمدن‌های باستانی قبل از اسلام و امپراتوری‌های بسیار گسترده‌ای بوده‌اند. هر دو کشور در طول تاریخ خود، روابط پر فرازونشیبی داشته که گاه این روابط،

دوستانه و گاه با تعارض و حتی جنگ همراه بوده است. ایران و ترکیه همواره خود را قدرت برتر منطقه پنداشته و در این راستا در عین برقراری روابط حسنه، رقابت جدی نیز با هم داشته‌اند.

در این راستا کشور ترکیه بیشتر در زمینه استفاده از تجارب کشورهای توسعه یافته در حکمرانی آموزش عالی و تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش در جامعه گام برداشته است. با توجه به روند تحولات سیاسی دو کشور ترکیه و ایران که نکات مشترک فرهنگی فراوان دارند و طی تاریخ، در کنار یکدیگر در یک منطقه جغرافیایی رشد نموده‌اند و ضمن داشتن تعاملات فرهنگی و سیاسی فراوان، گهگاه با یکدیگر به مبارزه نیز برخاسته‌اند، قابل تأمل است که چگونه این دو کشور راهمایی متفاوت را انتخاب نموده‌اند. ترکیه که سابقه گرایش به چپ آن بیشتر از ایران است و رشد سیاسی بالایی را تجربه می‌کند.

در نهایت، براساس یافته‌های این تحقیق پیشنهاد می‌شود:

۱. براساس یافته‌های تحقیق و تأیید سیاست‌گذاری و برنامه ریزی توسعه آموزش عالی به عنوان مؤلفه‌ای از آموزش عالی پیشنهاد می‌شود که سیاست‌های آموزش عالی و پیاده سازی آن در دانشگاه‌ها و برنامه‌های بلندمدت و میان‌مدت آموزش عالی و پیاده‌سازی آنها در دانشگاه‌ها تدوین شود.
۲. براساس یافته‌های تحقیق و تأیید بین‌المللی شدن آموزش عالی به عنوان مؤلفه‌ای از آموزش عالی پیشنهاد می‌شود که تعاملات بین‌المللی با دانشگاه‌های جهان تسهیل شود و پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی در حوزه آموزش عالی ایجاد گردد.
۳. براساس یافته‌های تحقیق و تأیید استفاده از تجارب کشورهای توسعه یافته در مدیریت آموزش عالی به عنوان مؤلفه‌ای از آموزش عالی پیشنهاد می‌شود که از دانشگاه‌های برتر دنیا (نظام‌های آموزش عالی پیشرو دنیا) الگو برداری شود و تبادل اطلاعات و دانشجو با دانشگاه‌های کشورهای همسایه انجام شود.
۴. براساس یافته‌های تحقیق و تأیید تربیت نیروی متخصص و ارتقای سطح دانش و سواد در جامعه توسط آموزش عالی به عنوان مؤلفه‌ای از آموزش عالی پیشنهاد می‌شود که سطح دانش، مهارت و نگرش نیروی کار فعلی و پرورش نیروی کار آینده متناسب با نیازهای توسعه‌ای آینده ارتقا یابد و فهم سیاسی جامعه دانشگاهی تقویت شود.

References

- Atashbahar, O., & Sari, A. A., & Takian, A., & Olyaeemanesh, A., & Mohamadi, E., & Barakati, S. H. (2021). Integrated early childhood development policy in Iran: a qualitative policy process analysis. *BMC public health*, 21(1), 1-13. DOI: [10.1186/s12889-021-10646-7](https://doi.org/10.1186/s12889-021-10646-7)
- Elhami, A. H., & Jabbari Sani, A. A. (2022). Explanation the Relationship between Geographical Features of Political Power Construct and Its Economic Development in Iran. *Political Spatial Planning*, 4(1), 46-56. URL: <http://psp.modares.ac.ir/article-42-59362-en.html>. (In Persian)
- Evans, C. (2020). Exploiting students' part-time work to enhance learning, teaching and assessment. *Industry and Higher Education*, 34(1), 1- 4. <https://doi.org/10.1177/0950422220930182>
- Fischer, E., & Hanze, M. (2019). Back from "guide on the side" to "sage on the stage"? Effects of teacher-guided and student-activating teaching methods on student learning in higher education. *International Journal of Educational Research*, 95, 26-35. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.03.001>
- Grinchenkov, D., & Kolomiets, A., & Kushchiv, D., & Nguyen, T. T. (2019, August). Cognitive Model Parameterization For Decision Support Of University Internationalization Management. In International Scientific-Practical Conference "Business Cooperation as a Resource of Sustainable Economic Development and Investment Attraction"(ISPCBC 2019). Atlantis Press.

- Harasim, L. (2017). Learning theory and online technologies. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315716831>
- khodabakhsh, A., & taghipour, H. (2023). Analysis of factors affecting the educational program of fourth-generation universities in Iran. Journal of Research on Management of Teaching in Marine Sciences, doi: 10.22034/rmt.2023.537735.1895. (In Persian)
- Kim k (2001): Privatization in Korea Department of public Administration Yonsei University, Wonyu Academy of public Management Review, No5.p:423
- Lukovics, M., & Zuti, B. (2017), Successful universities towards the improvement of regional competitiveness: "Fourth Generation" universities, Conference: European Regional Science Association (ERSA) 53th Congress „Regional Integration: Europe, the Mediterranean and the World economy, At Palermo
- Mardiha, M., & Paknia, M. (2017), elite university of Tudeh University, Tehran: Publications of Institute of Cultural and Social Studies. (In Persian)
- Majnouni-Toutakhane, A., & Ramazani, M. E., & Sheikholeslami, S. (2021). Recognition and Analysis of The Key Factors of Rural Development in Iran with Futures Studies Approach. Journal of Rural Development, 39(4), 569–593. <https://doi.org/10.25175/jrd/2020/v39/i4/141885>. (In Persian)
- Mossalanejad, A. (2022). Syndromes of Economic Development Policy in Iran. Iranian Journal of Public Policy, 8(4), 211-235. doi: 10.22059/jppolicy.2021.84830. (In Persian)
- Memon, A. R., & Rathore, F.A. (2018). Moodle and Online Learning in Pakistani Medical Universities: An opportunity worth exploring in higher education and research. National center for Biotechnology Information. 68(7):1076-1078. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30317305>.
- Miller, J., & Riendeau, C., & Rosen, J. (2013). Lessons in Academic Rescue: An International Higher Education Response in Post--war Iraq. Science and Diplomacy, 2 (3).
- Nazarzadeh, M., nikpay, I., & madandar arani, A. (2021). A Comparative Study of Quantum Management, Human Resource Productivity and Organizational Empathy in Higher Education (Case Study: Lorestan Universities and Lorestan University of Medical Sciences). Management and Educational Perspective, 3(1), 109-138. doi: 10.22034/jmep.2021.283659.1057. (In Persian)
- Nithyanandam, G. K. (2020). A framework to improve the quality of teaching-learning process-A case study. Procedia Computer Science, 172, 92-97. DOI:10.1016/j.procs.2020.05.013
- Oztel, H. (2020). Fourth generation university: co-creating a sustainable future. DOI:10.1007/978-3-319-95870-5_77
- Palme, U. (2012), Good examples of education for sustainable development at chalmers: achievements and limitations, paper presented at engineering education in sustainable development, Go`teborg, September 19-22.
- Ruedas, M. J., & Sánchez, M., & del Moral, A., & Ocaña, F., & Giménez, R., & Arias-Mediano, J. L., & Conejo, A. (2019). Internationalization strategy of the Faculty of Pharmacy of the University of Granada. FarmaJournal, 4(1), 131-131.
- Sadeghi dizaj, E., & Hoseininasab, S. D., & Asgarian, F., & ShialiPour, A., & Maqsoodi, M. R. (2015). The Mata- analyse of active Teaching Principle Effectiveness.. Educational Psychology, 11(35), 79-103. (In Persian)
- Shafiei chafi, M., & mahdi, R. (2022). The Impact of Higher Education Policies on Political Development Indicators in iran. Public Policy In Administration, 13(45), 179-195. doi: 10.30495/ijpa.2022.67870.10929. (In Persian)
- Shatzer, J. (2021). Before and After Terrorism: Economic and Political Development in the Basque Country (Doctoral dissertation).
- Zakersalehi, G. (2018). Iran's higher education issues. Tehran: Research Institute of Cultural and Social Studies. (In Persian)